

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ

INSERATE:
Un șir garmond: 5 Lei. La
publicării repetate după
:: :: învoială. :: ::

Unitatea

RED. RESPONSABIL:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an 150 Lei
Pe 6 luni 75 Lei
Pe 3 luni 40 Lei
Pentru America 2 Dolari.
Numărul 3 Lei

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Pentru școala confesională.

Blajul în fața Camerei deputaților — Președintele partidului național face apologia școlii confesionale — Ce putem spera pentru viitor.

(=) În lupta, pe care bisericile românești ale Ardealului, și'n deosebi biserica noastră, au angajat-o — ce-i drept nu cu multă izbândă — pentru salvarea caracterului confesional al școlilor sale, a intrat cu începutul acestei săptămâni un nou și puternic factor: Autoritatea dlui N. Iorga, care s'a declarat cu toată convingerea de partea școlii confesionale.

Chestia e bine cunoscută. Pornit încă de pe timpul guvernării averescane, procesul sevestrării școlilor confesionale — îndeosebi a celor românești — urmărit și din partea actualei stăpâniri liberale cu o râvnă vrednică de o cauză mai bună, a trecut, în sfârșit, din chaosul nesfârșitelor ordonanțe, mai mult ori mai puțin ilegale, la forma concretizată în proiectul de lege pentru învățământul particular, votat din partea Senatului încă în sesiunea trecută.

Puse, se pare, în fața unei neînălăturabile forțe majore, spre a salva pe seama bisericii măcar câteva rămășițe în forma istoricelor școli dela Blaj și Brașov — pentru cari urma să se creeze, afirmative, un regim aparte —, și pentru a scăpa, potrivit unei anume înțelegeri, averea pe care o constituie edificiile școlare, autoritățile noastre bisericești au renunțat la continuarea unei lupte, care — în situația dată — probabil nu ar fi dus decât la păstrarea curată a unui steag purtat atâta vreme cu cinste.

Minoritățile religioase nu s'au dat însă atât de ușor la o parte. Vacanța parlamentară au folosit-o pentru a informa Liga Națiunilor și d. Duca, ministrul nostru de externe, a fost adus la Geneva în fața unei situații, din care n'a putut ieși cu fața curată decât făcând promisiuni categorice pentru o modificare a proiectului votat de Senat. Ceeace s'a început în străinătate, s'a urmat apoi acasă și deși pe față se spune foarte răspicat că nimic nu se schimbă, cei mai inițiați au impresia, că dacă nu de frica străinătății atunci din considerații de ordin politic și electoral, minoritățile etnice sunt pe cale a dobândi mult mai mari drepturi la școlile lor, decum sunt fărâmele făgăduite bisericilor noastre, cari și ele nu știm dacă vor putea să fie păstrate până în capăt. În orice caz feliul direct revoltător cum se procedează cu edificiile noastre școlare, cari indiscutabil sunt averi ale bisericilor și pentru cari ministrul oprește mai nou să se dea orice chirie, nu este de bun augur în această direcție.

În această atmosferă, foarte puțin mângâitoare pentru biserica noastră, s'a produs, în ședința din Luniă trecută a Camerei deputaților, puternica lumină a discursului dlui Iorga, o apologie din cele mai frumoase a școlilor confesionale și în aceeași vreme aurora mult promițătoare a unei ere mai înțeleghătoare pentru

comorile tradiției noastre școlare imbibate, cum spune d. Iorga, de „miresma Blajului” nostru istoric.

Ne facem deci o sfântă datorință, reținând, chiar la acest loc de frunte, acele părți din magistralul discurs al dlui Iorga, cari se referă la școala confesională. Momentan, ele nu vor avea poate efectul dorit și proiectul dlui Dr. Anghelescu va deveni lege, dar ideile acestea, ale prezidentului unui partid politic, merit să ia, afirmative, în timpul cel mai scurt frânele puterii, vor aduce, ne place să credem, măcar ca mâine, reșezarea bisericilor noastre în drepturile lor imprescriptibile.

* * *

Măncând din considerații referitoare la vechea lege bisericească — discutată în condiții similare, sub ministrul Spiru Haret —, d. Iorga face la începutul vorbirii sale *) câteva aluzii la pertractările din culise, cari par a fi mult mai importante pentru soarta acestei legi decât discuțiile din plenul Camerii. Trece apoi la critica proiectului însuși, insistând înainte de toate asupra confuziunii ce stăpânește în el de pe urma greșelilor lui de formă.

În altă ordine de idei, d. Iorga spune apoi următoarele:

Dar vreau să vorbesc de altceva. Dv. de fapt, ați pus nu alături, dar ați contopit trei legi deosebite: o lege a învățământului particular, o lege a învățământului confesional și o lege a învățământului minoritar.

Le-ați pus împreună. De ce le-ați pus împreună? Întâiu pentru că nu vă place învățământul confesional, și pentru că n'ați vrut să-l loviți față, deoarece între aderenții dv. ardeleni se găsesc atâția cari prin toate fibrele ființii lor morale sunt legați de învățământul confesional; pentru că sunt atâția, care vin din învățământul confesional și s'au obișnuit să-l iubească și să-l respecte, cari își dau seama — cum veți vedea îndată —, că învățământul confesional poate da anumite lucruri pe care nu le poate da învățământul de stat.

Învățământul de stat este excelent, dar are un defect: este uscat, domnule ministru. Cu programele lui, cu metodele lui pedagogice este uscat de sens intim, de sens sufletesc. Este o formă, cât de perfectă voiți, dar prin forma aceea nu trece nici un curent de viață. Ați suferit și dv. cei șapte ani de liceu și i-am suferit și eu. Care este acela care să păstreze o amintire plăcută din învățământul secundar?

Cine n'a așteptat să scape odată din această închisoare a libertății de acțiune? Care este acela care, cercetând elementele de spontaneitate vie, elementele de bunătate și poezie

*) Ne ocupăm de ea după notele stenografice, apărute în numărul din Joiă trecută a „Neamului românesc”.
N. R.

din el, să zică: lucrul acesta vine dela învățământul secundar prin care am trecut?

Dar d-v. nu vă place această școală confesională și, ducând de fapt un războiu ascuns împotriva ei și nevoind ca acest războiu să se învedereze, crezând că nu se învederează prin hotărârea d-v. de a nu se vedea, luați școala confesională, nu-i spuneți pe nume și o puneți alături de școala particulară...

După această introducere, d. Iorga analizează întâiu chestia învățământului particular, arătând că dispozițiile referitoare ale proiectului sunt acte zadarnice, o absolut inutilă „paperaserie birocratică”, care — după ce nu cuprinde decât „prescripții pur formale” — nu poate folosi decât cel mult cartelului fabricilor de hârtie, încăpute pe mâinile partizanilor politici.

Tradiția școlii confesionale.

Trecând apoi la chestia școlii confesionale, d. Iorga spune următoarele:

Vin acum la școala confesională.

Ardealul a trăit întreg prin școala confesională. (Aplauze pe băncile opoziției).

Să-mi dați voie ca din acest punct de vedere să fac o comparație între Ardeal, Basarabia și Bucovina.

Învățământul în Basarabia nu însemna mare lucru — mai cu samă când este vorba de cel primar. Basarabeanul ajuns la studii mai înalte, pleca dincolo de hotarele Basarabiei. În ceia ce privește însă școala primară pe care o avea, aceasta era supusă unui regim destul de strict, de și nu așa cum ni-l închipuim noi.

Căci ceia ce numim noi tirania regimului rusesc era un lucru foarte complicat, dar și un lucru foarte inteligent. Regimul rusesc știa unde să dea și cum să dea, știa unde să facă concesii și unde să nu facă concesii, știa unde poate să creeze iluzii și unde nu poate să creeze iluzii. Învățământul din Bucovina a fost învățământul iosefin. Bucovina a intrat în stăpânirea austriacă tocmai pe vremea când acest învățământ se organiza și se impunea.

Comparați însă ce a ieșit din aceiași răsă cu învățământul iosefin, neconfesional, anticlerical, de Stat mirean, fără nici o aspirație decât acela al ingenunchierii tuturor față de cel din urmă purtător de sabie sau de băț în calitate de capelmaistru al unei întregi societăți de „supuși”; comparați-o cu ceace s'a făcut în Ardeal, unde iosefinismul nu a putut prinde nici odată, și vedeți câtă deosebire este între această situație și aceia care poate fi verificată dincolo de toți inspectorii dvoastră, fără ca toți laolaltă să fie în stare să o creeze.

Dle ministru, avem așa de puține tradiții în această țară, încât nu ne este permis să distrugem nici una. Tradiția unei vieți acumulate constituie un tezaur strâns de generațiunile trecute, care au muncit pentru el, și nu se poate arunca în vânt comoara pe care atâtea generații au strâns-o în învățământul confesional.

Mireasma Blajului.

Dvoastră, dle ministru, care călătoriți mult ați fost și la Blaj, și ați simțit de sigur ceiace eu aș numi *mireasma Blajului*. Este acolo, dle ministru, o atmosferă cu totul deosebită de atmosfera liceelor d-ștră; simți acolo ceva sacru, ceva istoric, ceva religios, ceva moral, ceva ideal. *Fiecare școală are ceva dintr'o biserică, după cum și orice biserică are ceva dintr'o școală.*

Și credeți dvoastră că, pe vremea actuală, când omenirea nu se mai poate încălzi — din nenorocire tineretul în rândul întâi —, decât sau de vehemente porniri de ură, cu privire la care vom găsi noi mijlocul să le ducem direct până la originea lor ascunsă (Aplauze pe băncile opoziției unite), pentru ca să nu plătească nevinovții, cari vor binele, în locul vinovaților cari au voit răul (Aplauze pe băncile opoziției unite); credeți dvoastră că, în această vreme când numai ura, când numai pasiunea distructivă poate pune în mișcare o mare parte din tineretul nostru, când, la oamenii în vârstă, ceiace hotărăște cel puțin pentru trei sferturi dintr'insii, în acțiunea lor este interesul material în forma cea mai crasă; credeți dvoastră că nu trebuie să amestecăm în societatea aceasta de materialism și de violență, *figuri morale ca acelea care pot ieși și ies și până astăzi din școlile acelea confesionale, în care zace o moștenire de care nu aveți dreptul să vă atingeți?* (Aplauze pe băncile opoziției unite). Și vă asigur un lucru: puteți să sfărâmați școala confesională, va rămâne învățătorul confesional, pe care îl veți încadra în învățământul dv. și va rămâne cu el același spirit; veți sfărâma forma, *spiritul va supraviețui*. Și, dacă acest spirit își va pierde din intensitate, aceasta va fi vina dv. Și va fi în dauna societății, care are nevoie de acest spirit (Aplauze pe băncile opoziției).

Voința populației.

Și fiindcă școala confesională cuprinde și școala primară și Universitatea, dați-mi voie să vă prezint o observație cu privire la cea dintâi, și o alta cu privire la cea de a doua. Domnule ministru, în cutare sat există o

școală, să zicem o școală confesională și dv. ați dori, intenția dv. ar fi să funcționeze o școală de Stat... Mă rog, școala aceea pentru cine este? Nu este nici pentru dta, nici pentru mine, nici pentru dumnealui; este pentru oamenii din satul acela. Oare nu credeți dv. că soluțiunea era alta: ce doresc oamenii de acolo? O consultare a oamenilor de acolo nu era necesară? Nu au și ei dreptul, prin partea de contribuție care se întoarce asupra școlii lor, să hotărască ei cum doresc școala?

D. SPIRIDON POPESCU: Aceasta o credeți dv., dar guvernul nu o crede. Țăranul n'are voie să aibă o dorință.

D. N. IORGA: Dumnealui are dreptate într-o privință. Dv. și în domeniul administrativ duceți totdeauna aceeași grijă ca forma să se coboare de sus înăbușind spiritul de jos, în loc să dați voie spiritului de jos să creeze forma de sus. Dar nu ești vinovat d-ta, dle ministru; este vinovată o întreagă concepție, pe care a primit-o partidul d-tale, și pe care — aici este deosebirea — pe care n'a înțeles-o d. Lapedatu... De fapt nu suntem două partide, *noi suntem două lumi*. (Aplauze pe băncile opoziției unite). În ori și ce lucru este un altfel de a înțelege (Aplauze pe băncile opoziției). Și de aceea eu nu introduc pasiune în a vă combate, eu introduc silința de a argumenta și a aduce dovezi ca să treacă astfel cât mai multe din felul acesta de a gândi al dv. la felul de a gândi al nostru, chiar dacă n'ați face parte din partidul căruia aparțin eu, sau din partidul cu care e legat partidul meu. E un altfel de a înțelege; e respectul pentru realitățile morale (Aplauze pe băncile opoziției), pe care nu-l aveți.

Nu intru mai departe în doctrina dv. dar vam făgăduit să vorbesc încă de un alt element al școlii confesionale. *Blajul are de fapt, fără să spună că are, are de multă vreme o Universitate, și Blajul are o școală normală căreia îi datorim așa de mult*. Ori mă înșel cu prea mult, ori dv. nu admiteți ca Universitatea și școala normală să existe în afară de Stat.

D. Dr. C. ANGELESCU, ministrul instrucțiunii: Da.

D. N. IORGA: Habemus reum confitentem!

— Dar bine, domnule ministru, atunci trageți consecințele. Cum voiți dv. ca un învățământ, căruia îi răpiți mijlocul de a se alimenta prin învățători și mijlocul de a se lumina la lumina superioară a științei, cum voiți să fie acel învățământ alt ceva decât un trup mutilat, din care ați stors viața care trebuie să-l însuflețească? (Aplauze pe băncile opoziției unite).

În aceeași ordine de idei, d. Iorga arată apoi că chiar și în ce privește *învățământul universitar* este o greșală a crede că poți să împiedeci pe cineva să și-l creeze, dacă are oamenii de lipsă care poate să i-l asigure. Pilduește cu ceiace fac Sașii în forma cursurilor de vară la Sibiu, unde cu toată lipsa „firme” universitară, se face mai multă știință, și teoretică și practică, decât de pe atâtea catedre cu firma în regulă.

După acestea, d. Iorga trece la a treia parte a vorbirii sale, în care analizând principiile cari trebuie să normeze *învățământul minoritar*, a găsit accente atât de profund românești și în aceeași vreme atât de laintate, încât a fost aplaudat deopotrivă și de pe băncile românești și de pe acelea ale parlamentarilor minoritari.

Perspective de viitor.

Mântuind și această parte, asupra căreia poate să mai revenim, d. Iorga anunță, în cuvintele de încheiere, că noua lege va trebui să fie schimbată. Șiatăi printruce:

Veți ajunge și dv., dle ministru, în opoziție, nu veți mai trece încunjurat de inspectorii școlari, unii dintr'insii, cari au patimit din cauza regimului unguresc, și pe care îl practică ei azi împotriva Ungurilor, — pare logic în aparență, dar este foarte puțin scuizabil în realitatea lucrurilor, — dv. nu veți mai merge încunjurat și înșelat, ci veți intra în contact cu națiunile acestei țări, cu biserica ardeleană, în cele două forme ale ei, *în aceea formă mai veche, în ce privește cultura și mai solidă în ce privește așezămintele școlare, care este biserica Blajului*; vă veți frământa cu nevoile culturale ale timpului nostru, veți vorbi cu unii cu alții, și vor fi și momente de mare mulțumire pentru dv. ca pentru mine momentul când am auzit la congresul Ligii Culturale dela Curtea de Argeș pe unul din reprezentanții cei mai culti ai minorităților, vorbind în cea mai frumoasă limbă românească și aducând omagiu aceluiași scopuri de cultură

□ □ Foiața „Unirii” □ □

Un răspuns.

Iarăși vechea episcopie de Gherla.*

Sed quoniam in te neque modum, neque modestiam ullam animadverto, respondebo tibi... Sallustius.

N'am crezut că va trebui să mai revin asupra chestiunii cu iscodita *veche episcopie de Gherla*, dar d. Gh. Mânzat nu numai că nu se lasă convins, ci deadreptul pofteste o replică, pe care mă simt dator a nu i-o refuza. Și îi împlinesc această dorință, cu toată, văzându-i lipsa de aceea-ce Sallustius numește *modus* și *modestia* nu-mi fac iluzii, că i-aș folosi ceva cu scrisul meu.

Di Mânzat s'a supărat, pentru că, chipurile, am folosit un ton prea aspru, și i-aș fi dat lecții de istoriografie modernă, pentru pricinașă notiță istorică din „Curierul creștin”. Din parte-mi regret foarte mult, că atâția din cititorii „Unirii” n'au la îndemână Nr. 14. (1 Aug. a. c.) al „Curierului creștin”, pentru că să poată

* Deși cititorii noștri nu vor câștiga prea mult din publicarea șirelor ce urmează, ca răspuns la „foiața” din Nr. 46 al „Unirii”, le-am făcut totuși loc pentru motivul că autorul lor ne-a rugat cu multă insistență și mai ales pentru că declară, la sfârșit, că din partea sa privește discuția încheiată. N. R.

controla singuri cum desconsideră autorul acelei notițe total operele istoricilor noștri bisericești, și mai ales pentru a putea vedea felul de redactare, cu lungi citate submarginale în ungurește, indicând „arhiva orașului” și manuscrite în „arhiva cetății”, cari, cu toată pretenția lor de originalitate și noutate, nu sunt decât compilații, foarte puțin norocoase, din monografia orașului Gherla a profesorului Szongott. Văzându-l, cetitorii mi-ar ierta desigur tonul cam aspru al observațiilor mele critice, cari totuși n'au avut și nu au decât ținta de îndreptare.

Dar, să venim la chestie.

În trecutul îndepărtat al bisericii lor României au avut multe episcopii, cari n'au fost organizate „cum era cea din Alba-Iulia și mai târziu cea din Blaj”. Despre aceasta ușor ne putem convinge citind cărțile: *Vechile episcopii de Bunea, Sate și preoți și Istoria bisericii românești* (vol. I—II, la sfârșit cu seria episcopilor) de Iorga, sau *Istoria bisericii de St. Meteș*. Nicăiri nu vom da însă peste *vechea episcopie de Gherla*. Întâlnim pe episcopul Ioan de Caffa în ținutul Hunedoarei, pe Macarie de Galați în vecinătatea Făgărașului. Avem episcopi de Feleac, apoi episcopia Geoagiului de sus, episcopia Silvașului, a Maramureșului, dar *episcopia veche de Gherla* e cu totul necunoscută în istoriografia bisericii române.

Cu ce drept ar și numi cineva de episcopi

de Gherla pe Ioan Giurgiu Patachi, sau pe Inocențiu Micu Klein, cărora după canonizarea episcopiei de Făgăraș li-s'a dat scaun de reședință în acel oraș, li-s'a designat catedrala, în care s'au și instalat cu solemnitățile cuvenite și au ținut sinod general în acel sediu. Episcopul Patachi a început să adune materialul și fondul de lipsă pentru edificarea unei mănăstiri și a unei reședințe episcopiești corespunzătoare în Făgăraș. Sub I. Klein se pregăti și un preliminar de spese, conform căruia aceste clădiri aveau să coste 44.433 fl. 36 cr.¹⁾ Numai când s'a schimbat domeniul dela Gherla și Sâmbăta de jos cu cel dela Blaj, s'a abandonat acest plan.²⁾

Dar d. Mânzat nu vrea să știe nimic de acestea și cu ori ce mijloace voiește să dea o vechime mai mare episcopiei de Gherla înființată numai în 1853. Nu mult îi pasă „că în literatură nu se admite să atribui cuiva păreri ce n'a profesat, sau, ce e mai grav, să pui în sarcina cuiva greșeli pe cari nu le-a comia. Așa face bunăoară când înșiră și pe Moldovan Gergely între istoricii dsale din veacul trecut, cari afirmă că episcopia Vadului de odinioară n'a fost decât vechea episcopie a Gherlei. Or, d. Moldovan G. n'a afirmat nicicând mirozeli de acestea.³⁾

¹⁾ Bunea, Ep. Klein pp. 13 și urm.

²⁾ Ibid. p. 15.

³⁾ Vezi: Az erdélyi román nép vallási uniója Romával și A Románok v. II pp. 153—246.

care, în câmpul nostru, noi avem datoria de a le urmări.

Și, atunci, când se va aduce din nou în discuție, și nu peste multă vreme, situația învățământului particular, confesional și minoritar, voi avea mulțumirea să văd cum, în ce privește direcțiunile principale culturale, nu vor mai fi deosebiri care există azi între partide, și ideologia învechită căreia-i aparțineți va face loc unei concepții mai generoase, care se potrivesc cu timpul nostru. Atunci, când se va legisla din nou asupra întregului învățământ — căci asupra întregului învățământ se va legisla (Aplauze pe băncile opoziției unite, atunci vom face și în acest domeniu, ca și în toate celelalte, ceea ce nu ați făcut dv. în acești patru ani, se va duce toată creațiunea în care dv. aveți atâta încredere...

Cronică bisericească.

Proximal congres euharistic internațional, care se va ține anul viitor, între 20—24 Iunie, la Chicago, va fi — după spusa Americailor — cea mai extraordinară manifestare religioasă ce s'a văzut vreodată. Cel puțin un milion de catolici vor veni în marele oraș industrial, unde li-se pregătește o primire grandioasă. S'au instituit comitetele care se vor pune în relații cu companiile de drum de fier, de navigație și cu diferiții hotelieri.

În Chicago sunt 300 de biserici, dar ele nefiind îndestuiătoare, se va întrebuița imensul stand al orașului, spre a se ține întruniri. Cu alte cuvinte, congresul va avea cu adevărat proporții americane.

Misionarism catolic. „Mergeți în toată lumea, vestiți evanghelia la toată făptura“, e slujba principală a apostolilor și nota caracteristică a bisericii adevărate. În anul acesta, toată lumea urmăria cu atenție expediția polară alui Amundsen. Ar fi interesant, dacă am putea citi memoriile exploratorului, cari ar descoperi un nou titlu de glorie pentru preoțimea catolică. Anume, în localitatea cea mai apropiată de

polul nordic, la Mary's Igloo, Amundsen a dat de un preot catolic, părintele Bernard, care de zece ani vestește cuvântul Domnului la Eschimozi, având ca animale de tracțiune 12 câini.

În curând vom ști mai mult despre dânsul, căci are de gând să vină la Geneva, ca să stăruie pe lângă Liga națiunilor în favorul credincioșilor săi din acele părți.

Turcia a adoptat calendarul gregorian. Guvernul otoman a hotărât — după cum anunță gazetele — schimbarea vechiului calendar mahomedan și adoptarea celui gregorian.

Și știe, că era mahomedană începe din anul fugii profetului Mahomed din orașul Mecca și stabilirea lui la Medina. De atunci sunt 1342 de ani. În urma hotărârii guvernului, la 1 Ianuarie se va aboga vechiul calendar, iar Turcia va sări cu 584 ani înainte, urmând ca de la acea dată anul oficial mahomedan să fie 1926. Afirmative, adunarea națională din Angara va vota în curând această importantă reformă, introducându-se și în Turcia calendarul adoptat de întreaga lume civilizată.

În schimb, se știe — lucrul a fost și prin gazete —, că, după ce Basarabia nu prea vrea să se supună noului calendar, patriarhul s'ar fi exprimat că nu insistă asupra necesității menținerii noului calendar și că s'ar putea găsi mijlocul ca biserica ortodoxă română să revie la vechiul stil.

O să mai vedem și aceasta?!

Noul Sinod panortodox. Gazetele anunță că patriarhul Maron ar fi luat, de curând, inițiativa de-a propune ținerea unui Sinod panortodox. În acest scop, un sfat s'a ținut la patriarhat, comunicându-se delegaților bisericilor ortodoxe la investire propunerea patriarhului. Chestiunea care se ridică este dacă Sinodul panortodox trebuie să se țină la Sf. mormant sau la Muntele Athos. De asemenea, bisericile ortodoxe urmează să cadă de acord asupra datei Sinodului și anume dacă este necesar ca Sinodul panortodox să se țină îndată, sau să se desemneze delegațiuni cari să-l pregătească, net zădărnind discuțiunile. —

Lumea ortodoxă pare a nu fi deci încă

destul de bine orientată asupra condițiilor principale și esențiale cerute de un Conciliu ecumenic și continuă a se amăgi cu iluzia că putându-se fixa timpul și locul, s'au aranjat și celelalte condiții.

Or, timpul va arăta, că lucrurile stau puțin altfel.

Știri mărunte.

Pentru restanțieri.

Revizuind cărțile noastre, găsim în contul abonamentului din acest an restanțe foarte însemnate, cari se ridică la zeci de mii Lei. Ne permitem deci, acum în a douăsprezecea lună a anului să rugăm stăruitor pe toți restanțierii, să ne trimită cât mai fără întârzieri, întreagă suma pe care ni-o mai dătoresc, pentruca și noi să putem face față obligamentelor grele cari ne apasă.

Red. și Adm. „UNIRII“.

Personale. Spre a prezida ședințele directoriului fundațiunii Șulufane, convocat pe ziua de azi, 12 Decembrie, I. Preasfinția Sa pâr. mitropolit VASILE s'a întors ieri la reședință, venind dela București.

O dispoziție cuminte. Ca o întregire a regulamentului referitor la aplicarea legii pentru reglementarea repausului duminical, ministerul muncii, cooperăției și asigurărilor sociale, a dat la 28 Noembrie c. un ordin circular, prin care se dispune, că „în comunele rurale din Ardeal, Banat și Bucovina cârciumele vor rămâne închise toată ziua în timpul Duminicilor și sărbătorilor legale statornicite prin lege“. Intre motivele cari au determinat ministerul să vină cu această bună măsură se înșiră dispozițiile anterioare ale celor mai multe prefecturi dela noi, și efectele îmbucurătoare ale aplicării acestor dispoziții pentru sănătatea și moralitatea publică, precum și intervențiile numeroase și repetate ale diferitelor asociații și societăți de temperanță.

Tot cu tendința de a ieși din încercătura în care a ajuns cu chestiunea vechii episcopii de Gherla, d. Mânzat denaturează cele scrise de mine. Eu ca să combat părerea greșită a pâr. Mânzat, că adevărat episcopul Patachi locuia mai mult în Gherla, fiindcă era mai aproape de părinți și rudeni, de vechii protectori, că domeniul de aici era singurul izvor de venit ș. a., spuneam că „nu se poate admite, că Episcopul Patachi, al cărui zel pentru biserica lui Hristos a fost atât de mare, s'ar fi condus în alegerea sediului episcopesc de aceste neînsemnate motive lumești“. Și cu toate acestea autorul afirmă, chiar în două locuri, că eu la aceste motive aduc unul principal: Zelul pentru biserica lui Hristos. E lipsită apoi de serioșitate și paradarea cu fraza din Ist. Rom. din Ardeal și Ung. I p. 370 a dlui Iorga despre episcopia Făgărașului care: „era o neobișnuită episcopie liberă, fără atârnaire și fără sprijin, plutind în văzduhul lucrurilor lipsite de trăinicie, care s'au făcut cu greu și cu neplăcere“. Cuvintele acestea se referesc la vremile tulburi de atunci și n'au de a face cu vechia episcopie de Gherla⁴).

Cu privire la certele Armenilor cu oameții dela domeniul episcopesc numai atât am de observat, că dacă acestea nu interesează pe nimeni, apoi pentru ce pierde autorul „operam

et oleum“, consumând hârtie și cerneală cu citate lungi în ungurește din procesele verbale ale acelor certele? Dar, d. Mânzat greșește și aici, fiindcă eu, din contră, susțin, că ne interesează tot aceea ce se referă la viața și activitatea marilor noștri arhieri, dintre cari tocmai I. Patachi e tratat atât de mașter și nedemn de unii din istoricii noștri orbiți de patmă confesională sau conduși de idei preconcepționale⁵).

Și cu acestea socotesc din parte-mi încheiată discuția asupra acestei chestiuni, evidente pentru oricine, fixând din nou următoarele:

1. Episcopii Patachi și Klein, neavând locuință corespunzătoare în Făgăraș, petreceau adeseori la domeniile lor din Sâmbăta de jos (de care d. Mânzat nici nu vrea să știe) și Gherla. De aici însă nu urmează ca noi să vorbim despre episcopia de Gherla sau aceea a Sâmbătei de jos, după cum nu se citește nicăiri de episcopia de Râșinari, Beiuș, Odorhei pe Someș, Slatina în Maramureș ș. a., unde au petrecut sau ar putea să petreacă arhieri.

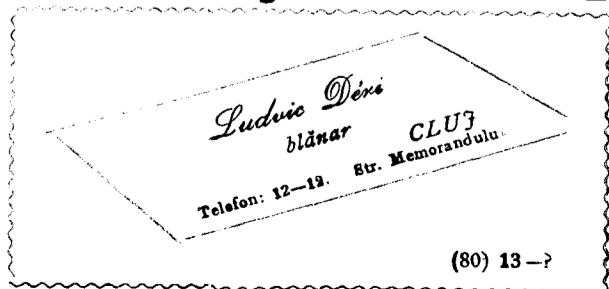
2. Dl. Mânzat a comis greșeli istorice pe cari nu înțelege să le recunoască, a luat din monografiile lui Szongott cu puțin scrupuli, dar cu mâna prea largă, fără control și n'a indicat nici izvorul. A introdus apoi în scri-

sul românesc păreri eronate profesate de scriitori streini necunoscători ai trecutului bisericii noastre. Iar scuza dsale, că procesele verbale „a preferit să le noteze la locul original“, nu se poate accepta, căci nu se practică nicăiri, fiind în contradicție cu obiceiurile istoriografice.

De încheiere rog pe dl. Mânzat, că intrucât tot mai crede, că nu e tratat „sine ira et studio“, să se îndrepte către oricare dintre profesorii de istorie dela facultățile noastre teologice, ori către pâr. arhidiacon din Gherla I. Hodoreanu, foarte competent în această materie, și sănt sigur că, după lămuririle ce va primi, are să seliniștească și că pe viitor, când va mai scrie istorie, se va conforma postulatelor acestei științe.

A. N.

Modele elegante de blănuri.

(80) 13—?

~ Cele mai noue blănuri la modă. ~

⁴ Vesi și Iorga, Sate și preoți pp. 205—211, și Ist. bis. rom. v. II pp. 36—40.

⁵ Vezi: Bunea, Chestiuni din dreptul și ist. bis. unite (vol. II) pp. 184, 193, 225—6, 283. — S. Dragomir, Istoria desrobirii religioase, pp. 79—110.

Modificarea legii timbrului. Conform anteproiectului pentru modificarea legii timbrului, petițiile către autorități vor fi trimbrate pe viitor cu 5 lei în loc de 1 leu, cererile pentru transcripții cu 25 Lei în loc de 5, iar apelurile în genere cam de 10 ori taxa de azi. Pașapoartele în loc de 25 Lei 400 Lei pe termen de 3 luni, 600 Lei pe 6 luni, 1000 Lei pe un an. Pașapoartele de emigrare 1500 Lei. Vor mai fi impuse apoi de aici înainte și afișele și acțiunile societăților anonime.

Noile taxe poștale. Afirmative, cu ziua de 1 Ianuarie — când se vor urca și trenurile — vor fi sporite și taxele poștale. Propunerea făcută de direcțiunea P. T. T. este următoarea: Scrisorile simple se vor timbra pe viitor cu 3 lei, iar cele recomandate cu 6 lei; mandatele poștale 50 bani de fiecare sută; coletele 8 lei kgr; ziarele și imprimările interne 25 bani de 50 gr. Taxele telegrafice vor fi dublate (1 leu de cuvânt), iar la mandatele telegrafice se va plăti, pe lângă taxa de mandat poștal, o suprataxă de 20 Lei, reprezentând 20 cuvinte. O convorbire telefonică de 3 minute în județ 20 Lei, în județele vecine 30 Lei, iar în restul țării 50 Lei. Abonamentele telefonice în general nu se scumpesc. — Pentru străinătate taxele poștale rămân neschimbate.

Locale. Duminică viitoare, cea de înaintea Nasterii Domnului, va predica în catedrala Rev. *Gregoriu Teacă*, contabilul oficiului arhidiecezan.

— Inceputul atât de frumos al despărțământului Blaj ai »Astrei« de a aranja conferințe cu concursul profesorilor dela universitatea din Cluj și a altor reprezentanți de seamă ai culturii române, se urmează înainte. Duminică trecută a vorbit d. profesor G. Giugiea dela Cluj despre »Tipurile de eroi în baladele noastre populare«, iar mâine va vorbi d. Sextil Pușcariu, dela aceeași universitate, despre »Societatea nașunilor«. Dl Pușcariu își va însoți conferința cu proiecțiuni luminoase.

— Tot mâine se va da, la orele 11 antemeridiane, și tot în sala de gimnastică a liceului, un concert cu piese de seamă, susținute de puteri bine apreciate dela Conservatorul din Cluj.

Premiul Nobel, pentru literatură, a fost acordat anul acesta unei scriitoare catolice din Norvegia, Sigfrid Unset, convertită de un an de zile. Anul trecut acest premiu a fost luat tot de un scriitor catolic, polonezul Ladislau Reymont mort de curând, spre regretul unanim al întregii Polonii.

Intru mărirea lui Dumnezeu. În 8 Nov. c. s'a consacrat noul iconostas al bisericii noastre din *Beșimbac*, pictat de dl A. Zeiler din Blaj. Cheltuielile de 47.000 Lei s'au acoperit din dărnicia credincioșilor. În chip deosebit pomemim pe dl *N. Șandru*, conducătorul ateiilor relor Orfelinatlui din Blaj, care, fiind dascăl în *Beșimbac*, a pornit această mișcare, cu o danie de 500 Lei; — Dl adv. *Dr. Iuliu Cârge*, și soția au dăruit 5000 Lei; o colecție însemnată au făcut în America, *Ioan Șofar* și *Galaction Streza*, *Irimie Stanislav* a dăruit 300 Lei; alții, sume mai mici. — Tuturor le mulțumește și pe această cale *Reprezentanța parohială*.

Telefonul „Unirii“

T. Sighișoara. Cele mai sigure și mai autentice informații în materia de care ne întrebăm Vi-le poate da »Institutul de educație fizică« din București. Adresați-Vă deci de dreptul acestui Institut.

H. Sălciua de jos. Tabloul cu fotografia patriarhului s'a trimis, se vede, și tuturor preoților noștri, cari, evident, nu prea vor fi respectat dorința editurii de-a »ridica tabloul, pentru a nu necesita noui cheltuieli de francaj«. Lucrurile acestea nu credem să se facă cu știrea și aprobarea patriarhului, iar »Editura« din str. Ecoului 55 — care-și va reprimi toate tablourile trimise

pe adrese neortodoxe —, va griji, sperăm, pe viitor mai bine de faptul, că preoțimea unită nu-și poate împodobi casele cu icoane de patriarhi ortodocși.

D. Arad. Aveți dreptate. Cele scrise de pâr. Dr. I. Felea în numărul dela 29 Noemvrie c. în »Biserica și Școala« dela Dvoastră pot fi socotite într'adevăr ca un pas destul de însemnat spre »Impăcarea religioasă«. De aceea și transcriem aici partea de încheiere a articolului pâr. Felea, ca și alții să poată lua act de evoluția ce se produce, cu incetul, și în mentalitatea cercurilor preoțești ale ortodoxiei, care admite ca în coloanele unei reviste bisericești oficiale să poată fi publicate următoarele șire: »De încheiere, m'ași declara bucuros pentru unirea tuturor bisericilor creștine — bineînțeles și mai întâiu doar cu Roma —, însă nici decum prin supunerea și absorbirea totală a ortodoxismului, ci prin înțelegere și îngăduință frățească, chiar și din partea Romei papale«. — Ajunși până la atât, va da Dumnezeu să ajungem și mai departe.

»Logea Românească«. Oradea. Alternativa dela sfârșitul editorialului Dvoastră dela 1 Decemvrie c. (»Două prăznuiri«) este atât de stupidă, încât suntem siguri, că profesorul de Academie, care semnează articolul următor (»In ce ne deosebim«), a trebuit să fie foarte mahnit de societatea, în care-a ajuns. Zău, nu mai lăsați paginile la discreția celor ce nu știu să scrie, ori măcar nu-i lăsați să scrie în chestii de teologie, căci... Vă faceți de răs.

M. Cluj. Ne mirăm foarte mult, că nu puteți ajunge la cartea de rugăciuni a regretatului Ioan Ghent, când la Tipografia românească din Oradea zac — după cum anunță »Vestitorul« de acolo — mai bine de 5 mii exemplare din această cârtică bine îngrijită. Ea costă 10 Lei și dacă n'o găsiți aiurea, adresați-Vă direct la tipografia numită (Aleea Romei 2), care dă și rabat la comenzi peste 10 exemplare.

T. Iba. Amănuntele referitoare la cursul cantoral din primăvară se vor stabili abia prin Ianuarie. Nici de astădată nu Vă putem deci spune mai mult decât am anunțat într'un număr anterior al acestei gazete: în primăvara anului 1926 cursul se va ținea și amănuntele se vor aduce la cunoștința celor interesați măcar cu 1—2 luni înainte.

H. Cinteleș. În 13 III 1924 am primit 120 Lei, iar în 16 IX 1925 am primit 150 Lei. Abonamentul este deci plătit până la 31 Decemvrie 1925.

E. Belciug. Am primit Lei 37-50 și cu aceasta sunteți achitat până la finea anului curent.

Of. parohial. Pocola. Chităm primirea sumei de Lei 140. Achitat pe întreg anul 1925.

Of. parohial. Lăpușul ungurese. Am primit 150 Lei, abonamentul pe anul curent.

C. Suplac. Taxa inseratului am primit-o.

VASILE HOZA

PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ.

(97) 35-52

Mare asortiment de mărfuri din Cehoslovacia ca: Zefire, Delenuri, Satinuri, Basmale etc., precum și o dăjdi bisericești: Vestminte și Prapori din cele mai bune stoffe elvețiene, apoi Potire, Cădelnițe, Cruci de mână și Cruci de prapori cu prețuri convenabile. Serviciul ireproșabil.

NB. Rog nimeni să nu-și comande din alt loc până ce nu se va convinge de prețurile mele.

SIBIU, Piața Prințul Carol Nr. 6.

Primăria comunei urbane reșed. de județ Blaj.

Nr. 2795—1925.

Publicațiune de licitație.

Se aduce la cunoștință generală, că licitațiunea ținută în 7 Decemvrie 1925 pentru exarândarea dreptului de crișmă comunald, conform publicațiunii inserată în »Unirea«, »Unirea Poporului«, »Târnava« și »Gazeta Oficială«, nedând nici un rezultat, din cauză că licitantul care a oferit suma cea mai mare s'a retras, se va ținea o nouă licitație în ziua de 21 Decemvrie c. în aceleași condițiuni ca și cele arătate în precedentă licitație, cu deosebirea că dreptul de crișmă va fi exarândat pe o durată numai de un an.

Blaj, la 9 Decemvrie 1925.

DRAGOȘ, primar.

Tipografia Seminarului teologic greco-catolic. Blaj.

A apărut:

Calendarul dela Blaj

Ediția mare — cu Șematismul . . . 35 Lei
Ediția pentru popor 20 Lei

5 % mare reducere 5 %

MAGAZIN ROMÂNESC
SIBIENESC

HOZA și MARCU

Aducem la cunoștință Onor. Public că ne-a sosit un mare transport de mărfuri pentru orice sezon precum:

Stoffe engleze pentru dame și domni; stoffe de lână pentru uniformă de fete și băieți și pentru orice îmbrăcăminte.

Mare asortiment de mărfuri din Cehoslovacia:

Zefire, delinuri, satinuri, toate colorile. Barchete, șiftoane, pânzeturii, pânza de ceareafuri, gradel, schiring, perdele, basmale cu și fără cinciuri, ciorapi pentru dame și domni și pentru copii, gulere, cravate, cămăși, pălării, căciuli, ghete din cea mai renumită fabrică »Derby«. Plapume confecționate în țară, orice calitate.

Mare alegere în haine gata pentru dame, domni, fete și băieți:

tricotaje pentru dame și domni, tricouri de orice mărime și calitate. Chișii pentru eleve și elevi calitate superioară. Bucata Lei 120.

Totodată facem cunoscut că la orice mărfuri cumpărate pentru eleve și elevi cu începere din 15 Octomvrie 1925 și pe tot timpul duratei școalelor, reducem, la o cumpărare până la 1000 Lei 5% iar dela 1000 Lei în sus 10%. Incercați și vă veți convinge de redusele prețuri și buna calitate a mărfurilor.

HOZA și MARCU

9-7 (95)

Blaj, Piața I. M. Clain 12.

10 % mare reducere 10 %

Preoțime! Nou apărut! Invățător!

Comandați imediat cea mai frumoasă și bogată carte de rugăciuni:

„Cărarea Fericirii“

de preotul G. Mânzat, care conține 368 pag. cu 26 capitole mari și diferite rugăciuni acomodată pentru orice ocaziune, fiind aprobată de I. P. S. S. dl Episcop de Gherla Dr. Iuliu Hossu sub Nr. 581—1925.

S'a pregătit în următoarele legături:

In carton tare » 85—

» pânză fină cu cruce aurită » 140—

» piele lux, pe hârtie velină

pentru dame » 280— și 350.—

Pentru școlari se recomandă cele cartonate, à 85 lei

La librăria ANCA Cluj.

Preoții Cereți:

„Predici la Morți“

de Prot. I. Marga. Prețul 55 lei.

La comandă anticipați prețul plus 10 Lei porto.

19—20 (67)

CEREȚI PRETUTINDENI
renumitul ceai englezesc

HORNIMAN

Reprezentant general și depozitar: Societatea Anonimă OTTO ȘI ALFRED HERZOG
București, Pasagiul Comedia 2.

7—15 (88)